

от проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” за нуждите на Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийски университет „Св. Климент Охридски” по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

Кандидат: **доц. д-р Неда Златинова Балканска**

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № РД 38-475/2.10.2020 г. на ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски”, както и на решение на научното жури по процедурата.

В конкурса за „професор”, обявен в Държавен вестник, бр. 74 от 21. 08. 2020 г. единствен кандидат е доц. д-р Неда Златинова Балканска.

Процедурите по хода на конкурса са в съответствие със ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски”.

1. Общо представяне на кандидата

Доц. д-р Неда Златинова Балканска е преподавател от януари 1995 година в катедра „Специална педагогика и логопедия“ на Факултет по науки за образованието и изкуствата към Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Развитието на научната и преподавателската ѝ кариера е свързана най-вече с изследване и разглеждане на въпроси, свързани с деца със слухови и речеви нарушения – речева и езикова терапия, слухова рехабилитация и др. В тази посока е и темата на дисертационното ѝ изследване „Граматическа компетентност на глухите деца от начална училищна възраст“. След получаване на научната степен „доктор“ по специална педагогика, през март 2010 година получава и

научното звание доцент по научната специалност Специална педагогика² (Слухово-речева рехабилитация).

Доц. Балканска е разпознаваема и като автор на учебници и учебни тетрадки по специалните предмети за ученици с увреден слух. Освен високия си професионализъм тя демонстрира и добрите си организационни умения като ръководител на екипа за разработване на учебниците и като ръководител на научния екип за разработване на „Методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст“.

Лекционните курсове, които води в ОКС „Бакалавър“ са „Ранна интервенция при деца със СОП“, „Педагогика на деца с увреден слух“, „Методика на развитие на словесната реч при увреден слух“, „Приобщаващо образование и ресурсно подпомагане на ученици с увреден слух“, „Комуникативни нарушения при деца с увреден слух“.

2. Научна и научноприложна дейност на кандидата

В обявения конкурс Доц. Балканска участва с 31 научни публикации, направени след придобиване на академичната длъжност „доцент“: 2 монографии, 1 методика в съавторство, 1 студия; 17 научни статии (една от които на английски език в съавторство); 4 учебника, които се използват в училищната мрежа (в съавторство); 2 книги за учителя (от които едната е самостоятелна разработка, а другата е в съавторство); 4 учебни тетрадки, в комплект към учебниците (в съавторство). Две от статиите са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 1 в нереперирани списания с научно рецензиране.

Представената от кандидата справка за цитиранията показва общо 64 цитирания, сред които и такива в научни издания, реферирани и

индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.³ Точките от всички цитирания надвишават 6 пъти изискуемите.

Доц. Балканска е научен ръководител на 3 защитили дисертациите си докторанти, от които 2 на английски език. Към настоящия момент ръководи още 5 докторанта, 4 от които на английски. Участва в 8 национални проекта в позиция на експерт (обучител), експерт - автор на ръководство, експерт - обучител и автор на „Методика за оценка на индивидуалните потребности деца и ученици с множество увреждания“ (в съавторство), експерт по Специална педагогика и по-конкретно в създаването на адаптирани към потребностите на студентите със слухов дефицит електронни учебни ресурси, експерт-участник в разработването на Учебно помагало и Методическо ръководство, член на организационния комитет и редакционната колегия на излезлия във връзка с проекта сборник. Прави впечатление, че участието на доц. д-р Неда Балканска в проекти е съпроводено не само с реализирането на обучителна дейност, но и със създаването на качествени продукти на хартиен и електронен носител.

През 2014 г. публикува две книги за учителя - едната самостоятелна Книга за учителя „Развитие на речта“ за втори клас, за ученици с увреден слух, а другата в съавторство - Книга за учителя „Произношение“ за първи клас, за ученици с увреден слух. Заедно с това публикува в съавторство учебници за учениците с увреден слух от 1, 2 и 3 клас - Учебник по развитие на речта за всеки от трите класа, както и учебни тетрадки по развитие на речта за първи, за втори и за трети клас и Учебна тетрадка по произношение за първи клас.

Резултатите от непрекъснатите си педагогически търсения и научни изследвания доц. д-р Неда Балканска представя в различни публикации, които напълно съответстват на профила на обявения конкурс за професор.

Публикационната ѝ дейност е свидетелство за постиженията ѝ като учен –4 специалист в областта на специална педагогика.

3. Анализ на хабилитационния труд.

Монографичният труд „Методът Монтесори и приобщаващата образователна среда - научни положения, терапевтични техники и съвременни перспективи“ (НТ1) представя задълбочено изследване по отношение на основни положения, идеи и дейности от Монтесори системата и комбинирането им с други, сродни на тях, като алтернативна форма на обучение в съвременната образователна среда с разнороден състав на децата, както в предучилищните групи, така и в училище.

Структурирана в пет глави монографията разкрива възможности за създаване на приобщаваща образователна среда, съответстваща на реалните условия, създадени в практиката и осигуряваща достъп до образователните дейности за всяко дете. Представя философията на създадения от Монтесори метод, неговата характеристика, организирането на средата и режима на детето в ранното детство и предучилищна възраст, ролята на Монтесори учителя и Монтесори класната стая, включително практически указания, свързани с основните зони на Монтесори обучението.

На тази база доц. Балканска представя авторска методика за езикова терапия, както и изследвания, свързани с нейното приложение. Споделя личен опит – казуси, насоки, идеи за развитие, за повишаване качеството на обучение.

4. Анализ на други научни трудове

Анализът и оценяването на представените публикации показват стремежа на доц. д-р Балканска да разработва актуални и значими проблеми в областта педагогиката на лица със слухови увреждания,

включително на деца с увреден слух - съвременни тенденции в⁵ оценяването на техни способности, формиране на компетентности, както и приобщаването им в общообразователната среда (НТ3, НТ4, НТ5, НТ8, НТ11, НТ12, НТ13).

В този контекст е монографията “Приобщаване на детето с увреден слух в образователната среда - от научните доказателства към практическите решения“ (НТ2) - в съавторство. Доц. Балканска е автор на: първа глава - Слуховата функция – норма и патология; трета глава - Развитие на слуховото поведение в норма и при увреден слух; четвърта глава - Изследване на слуховата функция; пета глава - Техническите средства в помощ на обучението на децата с увреден слух; шеста глава - Детето с увреден слух в общообразователната среда; седма глава - Стратегии и подходи за повишаване активността на ученика с увреден слух в съвместните учебни дейности; дванадесета глава - Детето с увреден слух и семейната среда. В тях се разкрива в детайли спецификата в развитието на децата с нарушения на слуха, видовете слухопротезиране, материалните и педагогическите условия за приобщаването им в образователната среда, споделят се практически насоки за работа с децата и се дават аргументирано напътствия за позитивни взаимоотношения между деца, родители, учители и други специалисти.

Част от публикациите на доц. Балканска са насочени към разглеждане на проблеми на студентите със специални образователни потребности (НТ6, НТ7). Интерес представляват и публикациите, отнасящи се за деца и ученици с множество увреждания (НТ9, НТ21).

Специално внимание заслужават публикациите свързани с различни практически аспекти на езиковата терапия при деца със слухови нарушения с представени авторски методики за тези деца от Начална училищна възраст (НТ15, НТ16, НТ18).

От голямо значение за педагогическа практика са учебниците,^б методическите ръководства и учебните помагала за ученици с увреден слух от различните класове на началното училище (НТ22, НТ23, НТ24, НТ25, НТ26, НТ27, НТ28, НТ29, НТ30, НТ31).

Публикациите на доц. д-р Неда Балканска са доказателство за траен интерес към актуални научно-изследователски проблеми, за последователност и надграждане на постижения в съвременната педагогическа теория и практика.

5. Основни научни приноси

Приемам представените аргументирано приноси на трудовете на доц Балканска, отнасящи се към няколко тематични области:

- създадени инструменти за диагностика и методика за езиково обучение при деца със специални образователни потребности (НТ1; НТ21; НТ3; НТ5; НТ9; НТ10; НТ13; НТ15; НТ18; НТ19; НТ20).
- Разработени са модели за интегриране на децата с увреден слух; Систематизирани са условията за оптимизирането на общообразователната училищна среда и адаптиране на педагогическия подход на масовите педагози към потребностите и особеностите на интегрираните деца с увреден слух; Предлагат се различни форми и помощни средства, които осигуряват достъп до учебната информация за всяко дете, както и алтернативни модели, насочени към диференцирано обучение в рамките на групата/класа; Описват се модели за приложение на мануалните средства (Жестов език и дактилна реч) в приобщаващата образователна среда (НТ1; НТ2; НТ4; НТ5; НТ6; НТ11; НТ12).

- Предложени са работещи модели за обучение на студентите със⁷ специални образователни потребности (като универсалния дизайн) в съчетание с адекватни за различните нарушения ресурси за дистанционно обучение (НТ7, НТ8).
- Представени са изследвания, насочени към ранното въздействие и взаимодействието с родителите на деца със специални образователни потребности, включително модел за провеждане на родителски срещи, коренно различен от традиционния (НТ1; НТ2; НТ14; НТ17).
- Разработени са и са внедрени в училищната мрежа методически ръководства, учебници и учебни помагала (за специалните училища, за учениците с увреден слух) (НТ22; НТ23; НТ24; НТ25; НТ26; НТ27; НТ28; НТ29; НТ30; НТ31).

Заключение:

Направеният анализ и оценка на научноизследователската дейност, представените публикации, открити приноси, както и високата академична и професионална активност са предпоставки да дам с убеденост положителна оценка и подкрепя кандидатурата на доц. д-р Неда Балканска за заемане на академичната длъжност „професор” по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) за нуждите на Факултет по науки за образованието и изкуствата на Софийски университет „Св. Климент Охридски”

17.11. 2020 год.

Член на научното жури:

проф. д-р Пелагия Терзийска

by **Prof. Dr. Pelagia Mihaylova Terziyska** on the scientific works presented for participation in a competition for the acquirement of the academic position „Professor” for the needs of the Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University „St. Kliment Ohridski” in the field of Higher Education 1. Pedagogical Sciences; Research area 1.2. Pedagogy (Special Pedagogy).

Candidate: Associate Professor Dr. Neda Zlatinova Balkanska

This opinion has been drawn up on the basis of an Order № ПД 38-475/2.10.2020 by the Rector of Sofia University „St. Kliment Ohridski” as well on the Decision of the Scientific Committee of the Procedure.

In the competition for „Professor”, declared in State Gazette, vol. 74 from 21.08.2020, the only candidate is Assoc. Prof. Dr. Neda Zlatinova Balkanska.

The procedures in the course of the competition are in accordance with Law on the development of the academic staff in the Republic Bulgaria and Regulations on the terms and conditions for obtaining scientific degrees and holding academic positions of Sofia University „St. Kliment Ohridski”.

1. Succinct biographical data of the candidate

Assoc. Prof. Dr. Neda Zlatinova Balkanska is a lecturer since 1995 at the Department „Special Education and Speech Therapy” in the Faculty Educational Studies and the Arts of Sofia University „St. Kliment Ohridski”. The development of her scientific and lecturing career is mainly related to research and consideration of issues related to children with hearing and speech disorders - speech and language therapy, hearing rehabilitation and others. In this direction is the topic of her dissertation research "Grammatical competence of deaf children of primary school age." After obtaining the scientific degree

"Ph.D." in special pedagogy, in March 2010 she received the scientific title of⁹ associate professor in the scientific specialty Special pedagogy (Hearing and speech rehabilitation).

Assoc. Prof. Balkanska is also recognizable as an author of textbooks and exercise books in special subjects for students with hearing impairments. In addition to her high professionalism, she demonstrated her good organizational skills as a leader of the textbook development team and as a leader of the research team to develop a "Methodological guide for teaching Bulgarian sign language in preschool and primary school age."

The lecture courses she teaches at the Bachelor's Degree are "Early Intervention for Children with SEN", "Pedagogy of Children with Hearing Impairment", "Methodology for the Development of Verbal Speech in Hearing Impairment", "Inclusive Education and Resource Support for Students with Hearing Impairment" hearing impairment "," Communication disorders in children with hearing impairment ".

2. Scientific and science practical work activities of the candidate

Assoc. Prof. Balkanska participated in the announced competition with 31 scientific publications written after obtaining the academic position of "Associate Professor": 2 monographs, 1 co-authored methodology, 1 study; 17 scientific articles (one of which in English in co-authorship); 4 textbooks used in the school network (co-authored); 2 books for the teacher (one of which is an independent development and the other is co-authored); 4 notebooks, complete with textbooks (co-authored). Two of the articles are published in scientific journals, referenced and indexed in world-famous databases with scientific information and 1 in non-refereed journals with scientific review.

The reference for citations presented by the candidate shows a total of 64 citations, including those in scientific journals, referenced and indexed in world-

famous databases with scientific information. The points from all citations¹⁰ exceed 6 times the required ones.

Assoc. Prof. Balkanska is the scientific supervisor of 3 Ph.D. students who defended their dissertations, 2 of them in English. She is currently supervising 5 more Ph.D. students, 4 of them in English. Participates in 8 national projects as an expert (trainer), expert - author of a guide, expert - trainer and author of "Methodology for assessing the individual needs of children and students with multiple disabilities" (co-authored), expert in Special Pedagogy and - specifically in the creation of e-learning resources adapted to the needs of students with hearing impairment, expert-participant in the development of textbooks and methodological guidance, member of the organizing committee and the editorial board of the collection published in connection with the project. It is noteworthy that the participation of Assoc. Prof. Dr. Neda Balkanska in projects is accompanied not only by the implementation of training activities but also by the creation of quality products on paper and electronic media.

In 2014 she published two books for the teacher - one independent book for the teacher "Speech Development" for second grade, for students with hearing impairment, and the other co-authored - Book for teachers "Pronunciation" for first grade, for students with hearing impairment. In addition, she co-authored textbooks for students with hearing impairments from 1st, 2nd, and 3rd grade - Textbook on speech development for each of the three classes, as well as textbooks on speech development for first, second and third grade and Textbook notebook on pronunciation for first grade.

Assoc. Prof. Dr. Neda Balkanska presents the results of her continuous pedagogical seeks and scientific research in various publications that fully correspond to the profile of the announced competition for professor. Her publishing activity is a testament to her achievements as a scientist - a specialist in the field of special pedagogy.

3. Analysis of the habilitation work.

11

The monograph “The Montessori Method and the Inclusive Educational Environment - Scientific Situations, Therapeutic Techniques, and Contemporary Perspectives” (1) presents an in-depth study of the basic principles, ideas, and activities of the Montessori system and their combination with others related to them as an alternative form of training in the modern educational environment with a diverse composition of children, both in preschool groups and at school.

Structured in five chapters, the monograph reveals opportunities for creating an inclusive educational environment, corresponding to the real conditions created in practice and providing access to educational activities for every child. It presents the philosophy of the Montessori Method, its characteristics, the organization of the child's environment and the regime in early childhood and preschool, the role of the Montessori teacher, and the Montessori classroom, including practical guidelines related to the main areas of Montessori learning.

On this basis, Assoc. Prof. Balkanska presents an author's methodology for language therapy, as well as research related to its application. Shares personal experience - cases, guidelines, ideas for development, to improve the quality of education.

4. Analysis of other scientific works

The analysis and evaluation of the presented publications show the desire of Assoc. Prof. Dr. Balkanska to develop current and significant issues in the field of pedagogy of people with hearing impairments, including children with hearing impairment - current trends in assessing their abilities, competences, as well as and their inclusion in the mainstream education environment (3, 4, 5, 8, 11, 12, 13).

In this context is the monograph “Inclusion of the Child with Hearing Impairment in the Educational Environment - from Scientific evidence to

Practical Solutions” (2) - co-authored. Assoc. Prof. Balkanska is the author of:12 the first chapter - Auditory Function - Norm and Pathology; third chapter - Development of Auditory Behavior in the Norm and Impaired Hearing; Chapter four - Examination of Auditory Function; Chapter Five - Technical Equipment in Help of the Education of Children with Hearing Impairment; Chapter Six - The Child with Hearing Impairment in the Mainstream Education Environment; Chapter 7 - Strategies and Approaches to Increase the Activity of Students with Hearing Impairment in Joint Learning Activities; Chapter Twelve - The Child with Hearing Impairment and the Family Environment. In them, she reveals in detail the specifics of the development of children with hearing impairments, the types of hearing prosthetics, material and pedagogical conditions for their inclusion in the educational environment, shares practical guidelines for working with children, and provides reasoned guidance for positive relationships between children, parents, teachers and other professionals.

Part of the publications of Assoc. Prof. Balkanska are aimed at examining the problems of students with special educational needs (6, 7). Also of interest are the publications related to children and students with multiple disabilities (9, 21).

Special attention should be paid to the publications related to various practical aspects of language therapy in children with hearing impairments with presented author's methodologies for these children from Primary school age (15, 16, 18).

Of great importance for pedagogical practice are textbooks, methodical manuals and educational materials for students with hearing impairments from different grades of primary school (22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31).

The publications of Assoc. Prof. Dr. Neda Balkanska are proof of lasting interest in current research issues, for consistency and upgrading of achievements in modern pedagogical theory and practice.

5. Major scientific contributions

13

I accept the presented with arguments contributions of the works of Assoc. Prof. Balkanska, related to several thematic areas:

- created tools for diagnostics and methodology for language training in children with special educational needs (1; 21; 3; 5; 9; 10; 13; 15; 18; 19; 20).
- Models for the integration of hearing-impaired children have been developed; The conditions for the optimization of the mainstream school environment and adaptation of the pedagogical approach of the mass pedagogues to the needs and characteristics of the integrated children with hearing impairment are systematized; Various forms and assistive means are offered that provide access to learning information for each child, as well as alternative models aimed at differentiated learning within the group / class; Models for application of manual means (Sign language and dactyl speech) in the inclusive educational environment are described (1; 2; 4; 5; 6; 11; 12).
- Working models for training students with special educational needs (such as universal design) are proposed in combination with adequate, to the different disabilities, resources for distance learning (7, 8).
- Studies aimed at early impact and interaction with parents of children with special educational needs are presented, including a model for conducting parent meetings, radically different from the traditional one (1; 2; 14; 17).
- Methodological manuals, textbooks and teaching aids (for special schools, for students with hearing impairments) have been developed and implemented in the school network (22; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30; 31).

Conclusion:

The analysis and evaluation of the scientific and research activity, the¹⁴ presented publications, the formulated contributions, as well as the high academic and professional activity are prerequisites for me to give with conviction a positive assessment and support to the candidacy of Assoc. Prof. Dr. Neda Balkanska for the academic position of "professor" in the field of Higher Education 1. Pedagogical Sciences; Research area 1.2. Pedagogy (Special Pedagogy) for the needs of Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University „St. Kliment Ohridski”.

17/11/2020

Member of the Scientific Jury:
Prof. Dr. Pelagia Terziyska